

TEMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17440

Tarih : 14.04.2026

10/4034

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ekonomik sorunların kronikleştiği Türkiye’de enflasyon başta olmak üzere gelir dağılımı adaletsizliği, işsizlik, borçluluk gibi sorunlar gün geçtikçe daha da büyümektedir. Enflasyonun kontrol altına alınamaması dolayısıyla alım gücü günden güne düşerken, emeğiyle geçinen yurttaşlar her geçen gün daha da yoksullaşmaktadır. Neredeyse her gün yapılan zamlar dolayısıyla yapılan sembolik ücret artışları anlamını yitirmekte, emekçiler için yaşam daha da zorlaşmaktadır. Bu nedenle enflasyonun asgari ücretle çalışan milyonlarca emekçi üzerindeki yükünü azaltmak amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddelerine göre meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

Gülistan Kılıç Koçyiğit

Kars Milletvekili

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grup Başkanvekili

Sezai TEMELLİ

Muş Milletvekili

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grup Başkanvekili

GEREKÇE ÖZETİ

İktidarın ekonomi politik kararlarından dolayı Türkiye ekonomisinde yaşanan sorunlar emekçileri büyük bir yoksulluğa ve açlığa mahkûm etmiştir. Sabit ücretliler başta olmak üzere emeğiyle geçinen milyonlarca yurttaş çalıştığı halde ciddi bir geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Ekonomide yapısal sorunların çözülmediği, enflasyonun ve hayat pahalılığının kronik bir hal aldığı, emeğin milli gelirden aldığı payın daha da düştüğü günümüz Türkiye'sinde emekçiler her geçen gün daha da yoksullaşmaktadır.

Türkiye'de çalışan nüfusun önemli bir kısmı asgari ücretle çalışmaktadır. DİSK-AR tarafından yapılan son araştırmaya göre, ücretli çalışanların yaklaşık yüzde 53'ü asgari ücret veya civarında maaş almaktadır. AKP döneminde uygulanan politikalar dolayısıyla Türkiye, Avrupa ülkeleri içinde asgari ücretle çalışan oranının en yüksek olduğu ülkelerden birisi haline gelmiştir. Ancak asgari ücretin başlangıç ücreti olmaktan çıkarak fiilen genel ücret haline gelmiş olması emek piyasasında derinleşen yapısal sorunlara işaret etmektedir. Oysa asgari ücret, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın tanımına göre, iş hayatına yeni başlayan ve deneyimi olmayan çalışanlara verilebilecek en düşük başlangıç ücretidir. Kaldı ki asgari ücret yalnızca çalışanların maaşını değil, işsizlik ödeneği, kıdem tazminatı, GSS primleri, askerlik ve doğum borçlanması, isteğe bağlı sigorta primleri, staj ücretleri ve rapor ödemeleri gibi pek çok kalemi doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla asgari ücrette yapılacak her düzenleme, toplumu çok geniş kesimlerinin yaşam koşullarını doğrudan belirlemektedir.

GEREKÇE

Türkiye'de çalışan nüfusun yaklaşık yarısının asgari ücretle çalışması, sorunun yalnızca asgari ücretlileri değil, tüm ücretli çalışanları ilgilendiren bir yapısal mesele haline geldiğini açıkça ortaya koymaktadır. 2022 verileri baz alınarak yapılan hesaplamalara göre, 2024 yılında Türkiye'de yaklaşık 11 milyon 200 bin kişi asgari ücretli olarak çalışmıştır. Bu sayı 21 Avrupa Birliği ülkesinin toplamındaki 12 milyon 800 bin çalışandan yalnızca 1 milyon 600 bin daha azdır. Türkiye, Avrupa'daki ülkeler arasında asgari ücretli çalışan oranı bakımından açık ara en üst sırada yer almaktadır. DİSK verilerine göre, 2022 yılında Türkiye'de çalışanların yüzde 37,5'i asgari ücret ya da daha düşük gelir elde etmiştir. Bu oran, Avrupa Birliği ortalamasının üç katından fazladır.

2002 yılında asgari ücret ve altında ücret alanların oranı yaklaşık yüzde 25 düzeyindeyken, 2024 yılı itibarıyla bu oran yüzde 53'e çıkmıştır. DİSK-AR'ın 2026 Asgari Ücret Raporu'na göre, ücretle çalışanların 8 milyon 359 bini yani yüzde 46,7'si asgari ücret ve altında ücretle çalıştığını dile getirmektedir. Asgari ücretin yüzde 5 fazlası ve altında çalışanlar 8,9 milyon kişiyle tüm özel sektör çalışanlarının yüzde 49,6'sını oluşturmaktadır. Türkiye'de işçilerin yüzde 62,5'i yani 11 milyon 200 bin işçi asgari ücretin yüzde 20 fazlası ve altında ücret ile çalışırken, asgari ücretin iki katından fazla ücret alanlar ise işçilerin yalnızca yüzde 12,7'sini oluşturmaktadır. Kayıtdışı çalışanlarda 2024 yılında asgari ücretin yaklaşık yarısı ve altında ücret alanların oranı yüzde 40'tır. Kadınlarda asgari ücretle çalışmanın çok daha yaygın olduğu görülmektedir. Asgari ücret ve altında ücret alanların oranı genelde yüzde 46,7 iken kadınlarda

bu oran yüzde 60,1'dir. Asgari ücretin yüzde 5 fazlası ve altında ücret alanların oranı ise genelde yüzde 49,6 iken kadınlarda yüzde 63,7'ye yükselmektedir. Yine rapora göre, 2002 ve 2025 yılları arasında net asgari ücrette parasal (nominal) artış 119,9 kat olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ortalama memur maaşı 98,2 kat, en düşük işçi emekli aylığı ise 71,6 kat artmıştır. Böylece asgari ücret dışındaki emek gelirlerinin asgari ücrete oranı gerilemiştir. Bu tablo, milyonlarca emekçinin yalnızca asgari ücretle değil, yasal asgari ücretin dahi altında çalıştırıldığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Özellikle tekstil, giyim, deri, mobilya imalatı, gıda, inşaat ve turizm sektörlerinde asgari ücret ve altı çalışma oranlarının daha yüksek olduğu, özel sektörde bu tablonun daha da ağırlaştığı, kayıt dışı çalışan işçilerin ise çok daha düşük ücretlere mahkûm edildiği bilinmektedir. Bu durum, çalışma hayatında yaygın ve kronik bir ücret baskısı bulunduğunu göstermektedir.

Son yıllarda enflasyonun kronikleşmesi ve TÜİK marifetiyle belirlenen düşük enflasyon oranları baz alınarak emekçilere hedeflenen enflasyon oranında yapılan zamlar dolayısıyla asgari ücret enflasyon karşısında hızla değer kaybetmiş ve çalışanların satın alma gücünde önemli düşüşler meydana gelmiştir. Başta gıda, kira, enerji ve ulaşım başta olmak üzere temel harcama kalemlerindeki artışlar, ücret artışlarının çok üzerinde gerçekleşmiştir. Böylece çalışanlar her ay daha fazla yoksullaşan bir gelir yapısıyla karşı karşıya kalmışlardır. Türkiye'de milyonlarca emekçinin temel geçim kaynağı olan asgari ücret, son yıllarda artan enflasyon, vergi yükü ve gelir dağılımındaki bozulma nedeniyle hızla erimiş, çalışanların büyük çoğunluğu yoksulluk sınırının altında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2006-2024 sonuçlarına göre, aylık ortalama ücret ve maaş geliri ile asgari ücret arasındaki makas giderek kapanmaktadır. 2005 yılında aylık hanehalkı ferdi ücret ve maaş geliri asgari ücretin 2,2 katı iken, 2023'te ortalama ücret ve maaş geliri asgari ücretin 1,8 katına gerilemiştir. Öte yandan TÜİK İşgücü Maliyeti İstatistikleri asgari ücret ile ortalama ücret makasının iyice kapandığını ortaya koymaktadır. 2012 yılında brüt asgari ücret brüt ortalama ücretin yüzde 44'ü iken 2022'de yüzde 64'e yükselmiştir. Başka bir deyişle, 2012'de ortalama ücret asgari ücretin 2,25 katı iken 2022'de 1,56 katına gerilemiştir. 1974'te kişi başına GSYH'nin yüzde 80,6'sı düzeyinde olan brüt asgari ücret, 2025 yılında kişi başına gelirin yüzde 43,6'sına düşmüştür.

Türk-İş'in Açlık ve Yoksulluk Sınırı araştırmasına göre, Mart 2026 ayında açlık sınırı 32 bin 793 liraya yükselmiş ve 28 bin 75 lira olan asgari ücreti 4 bin 662 lira aşmıştır. Yoksulluk sınırı ise 106 bin 817 lira olarak hesaplanmıştır. Geçmiş yıllarda ilerleyen aylarda açlık sınırının altında kalan asgari ücret 2026 yılı için belirlendiğinde ilk andan itibaren açlık sınırının altında kalmıştır. Türk-İş Ocak 2026 yılı için açlık sınırını 31 bin 224 lira hesaplariken asgari ücret 28 bin 75 lira olarak belirlenmiştir. Buna göre asgari ücretle çalışan milyonlarca emekçi yoksulluk sınırının yaklaşık dörtte biri düzeyinde bir gelirle yaşamaya zorlanmaktadır.

Günümüzde enflasyon karşısında asgari ücret hızla erimiş, milyonlarca emekçinin en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamayacak noktaya gelmesine yol açmıştır. Günlük yaşamın her alanında gerçekleşen fiyat artışları karşısında ücret artışlarının kısa sürede etkisini yitirdiği, yurttaşların alım gücünün hızla düştüğü görülmektedir. Bu tablo Türkiye'de çalışan yoksulluğunun kalıcı bir olgu haline geldiğini göstermektedir.

Türkiye’de emekçiler açısından önemli olan bir diğer husus ise vergi sistemindeki adaletsizliktir. Türkiye’de ücretliler, dolaylı ve dolaysız vergiler yoluyla en ağır vergi yükünü taşımaktadır. Ücret gelirleri yüksek oranlarda vergilendirilirken, sermaye gelirlerinin daha düşük oranlarda vergilendirilmesi gelir dağılımını daha da bozmaktadır.

Asgari ücretin açlık ve yoksulluk sınırının çok altında kalması çalışan yoksulluğunu kronik bir toplumsal sorun haline getirmiştir. Çalışanların önemli bir kısmı kira, gıda ve enerji harcamalarını karşılayabilmek için borçlanmak zorunda kalmakta bu da hanehalkı borçluluğunu artırmaktadır. Bu durum sosyal refahı zayıflatmakta, toplumsal eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Bu durum aynı zamanda iddia edilen ekonomik büyümenin toplumun geniş kesimlerine yansımadığını açıklıkla göstermektedir. Bugün Türkiye’de milyonlarca emekçi için asgari ücret insan onuruna yaraşır bir yaşamın değil, hayatta kalmanın ücreti haline gelmiştir. Bu durum yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal adalet ve insan onuru açısından da ciddi bir sorun teşkil etmektedir.

Türkiye’de asgari ücretin belirlenme sürecinin demokratik, şeffaf ve katılımcı olmaması da başka önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun yapısı, çalışanların gerçek temsilini sağlamaktan uzaktır. Kararlar çoğunlukla hükümet ve işveren temsilcilerinin oylarıyla alınmakta, milyonlarca emekçinin yaşamını belirleyen bu kritik kararlar toplumsal mutabakat yerine tek taraflı bir yaklaşımla belirlenmektedir.

Sonuç olarak artan enflasyon, işsizlik, yoksulluk, borçluluk ve hayat pahalılığı karşısında asgari ücretin insan onuruna yaraşır bir yaşamı sağlayamayacak düzeyde olması, çalışma hayatında derin bir sosyal adaletsizliğe yol açmaktadır. Bu nedenlerle, asgari ücretin belirlenme yönteminin demokratik ve katılımcı hale getirilmesi, asgari ücretin yoksulluk sınırı ve yaşam maliyetleri dikkate alınarak belirlenmesi, ücretliler üzerindeki vergi yükünün azaltılması ve vergide adaletin sağlanması, çalışan yoksulluğunun nedenlerinin tespit edilmesi, asgari ücretin genel ücret haline gelmesine yol açan yapısal sorunların araştırılması ve gelir dağılımındaki bozulmanın emekçiler üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, TBMM İktüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.